

KRÚDY

„De jó lett volna farsangban maszkablra járni a régi redoutba, Patikáriussal muzsikáltatni, Nagy Ignác beszé-lyein épülni, Vörösmarty urat személyesen ismerni és való-ban dbrándosan tölteni el az életet . . .” — ezekről sóvár-gott Krúdy Gyula, a régi „Magyarország”-ban írt cikkei egyikében. A mult vildegés elmerült, de soha aktuálisabb Atlantis-vildegéből mentettük meg könyvünk finom, a pasz-tell-színezés mesterére valló „rajzait”, a mesemondásnak, az álmodozó realitásnak ezeket a miniatűr-remekait. A min-denkor eleven hatásokra reagáló, az élmények impresszió-jával ingerlődő ujságíró vetítette frissiben papírra meg-figyeléseit az írásművésznek a közvetlenség melegével fűtött páratlanul zamatos hangján. A Sziget platánjai és tölgyei alatt merengő, az alkotás nyugalmdra vágyódó férfi szíve mennyi melegséggel, mennyi emberi együttérzéssel jelent-tette meg egyéni törekvéseit vagy a környezet mindenkivel közös problémáit. Úgy merülhetnének föl a mai olvasó lel-kében, mintha ezek a színfoltok Krúdy vildegében bárdny-felhőként vonulnának el, pedig ezekből milyen gyümölcsöző termés, mennyi értékes magyar gondolat sarjadzott. Végig-vonul előttünk a korszak egyik legjelentősebb, legpompázóbb nyelvű írójának erősen eredeti szemüvegén át nézve az első nagy háború belső „frontja”, a vérvesztes, az éhező, a beteg, a sebesült, az adakozó, az önfelldozó, a gydszoló főváros jellemző figuráival a kenyérsütőtől az önkéntes főrangú ápolóhölgyig. „Pest a világháborúban”: ebben a tarka csokorra emlékeztető gyűjteményben, a fő-város sugárzásában minden kétség és remény, minden cso-dálat és varázs, így a magyar vidék nyugtalanzkodó kérdés-tömege is fölrajzik. Mint egy változatos kaleidoszkópban, úgy vonulnak föl a századelő alakjai, a hadimilliomosok,

a politikusok, a grófok, a művészek és írók, a béna harcosok, a véres küzdelemnek ezek a néma árnyai, mint a nagy nemzeti erőpróba szenvedő hősei . . . De az itthonmaradtak életét mégis az aggódó női szívek szimbolizálják. A sírók és kétségbeesettek, a lélekmelegítőket készítő és a tépés-csinálók, az eszelős rohamok lázában letörtek és a sors csapásai alatt összeszorított ajakkal, keményen harcoló magyar asszonyok: anyák és mátkák. De mellettük feltűnnek a „zord idő” örök humoristái is: a svihákok, az ütődöttek, az elesettek, akik mindenkor könnyebbé teszik az életet és akiknek éppen az a hivatásuk, hogy elfeledtessék a nagy idők tragikus eseményeit. S mindez és még számtalan színe, illata és vonása az ezerarcú életnek egy csodálatosan élesszemű s mégis mennyire merengőlelkű poéta lelki prizmáján keresztül ragyog felénk. Egyszerre szórakoztat és tanít.

K. S.